

national treasury

Department:
National Treasury
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

POLELO MOHLAKANELWA YA BAPHATLALATŠI BA DITABA

KGORO YA MATLOTLO A SETŠHABA LE DITIRELO TŠA MOTŠHELO TŠA AFRIKA BORWA

KA GA KGATIŠO YA BO-17 YA NGWAGA KA NGWAGA YA DIPALOPALO TŠA MOTŠHELO

PRETORIA, LABOBEDI 10 DISEMERE 2024

Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba le Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa (SARS) ka mohlakanelwa di phatlaladitše kgatišo ya ngwaga ka ngwaga ya bo-17 ya Dipalopalo tša Motšhelo. Kgatišo ya 2024 e laetša tebelelo kakaretšo ya dikoleka tša letseno le tshedimošo ya pušetšo ya motšhelo ya mengwaga ya motšhelo ya go tloga ka 2020 go ya go 2024, gammogo le mengwaga ya ditšhelete ya go tloga ka 2019/20 go fihla ka 2023/24.

SARS ke setheo sa taolelo ya setšhaba sa go koleka motšhelo seo tagafara ya sona elego go tšweletša setšo sa balefela motšhelo sa obamelo le go nolofatša kgwebišano go ralala le mellwane ya rena. Mengwageng ya go feta ye 30, dikoleka tša motšhelo di oketšegile go tloga ka R113.8 billion ka 1994/95 go fihla ka R1 740.9 billion ka 2023/24, ka hlakantšhetšo ya tekanyo ya ngwaga ka ngwaga ya 9.9% le palogare ya kabo ya motšhelo go GDP ya 22.2%. Ge e sale go thlongwa SARS ka 1997/98, setheo se kolekile palo ya go feta R21.1 trillion ya tšwetšopele ya leago le ekonomi ya naga. Ka ngwaga wa ditšhelete wa 2023/24, SARS e kolekile R2.2 trillion ya kroso ya ditseno tša motšhelo (R87.0 billion goba 4.2% go fetiša ngwaga wa go feta), ditefelamorago tša motšhelo tša R413.9 billion (R32.8 billion goba 8.6% go fetiša ngwaga wa go feta), le nete ya ditseno tša motšhelo ya R1.7 trillion (R54.2 billion goba 3.2% go fetiša ngwaga wa go feta).

Ngwaga wa ditšhelete wa 2023/24 o itemogetše phokotšego e kgolo ya ditseno tša Motšhelo wa Letseno la Khamphani (CIT), kudu ka go sektara ya moepo. Phokotšego e bile ka lebaka la ditheko tša fase tša dithoto, tšeo di fokoditšego dipelo tša ditseno go tšwa go koketšo ya ditheko mengwageng ye mebedi ya go feta. Go tlaleletša, go koafala fa kgolo lefaseng ka bophara, go tima ga mohlagase kgafetša kgafetša, le maphekgo a lotšistiki a imetše sektara. Kgolo ya ditseno tša Motšhelo wa Boleng bja go Tlaleletšwa (VAT) didutše di gatelegile fase ka ge bareki ba tšwelapele go itemogela mathata a ditšhelete ka lebaka la ditekanyo tša tswala ya godimo, yeo e kgogolago letseno la malapa le ditshenyagelo. Ditseno tša Motšhelo wa Letseno Personal Income Tax (PIT) reven la Mong, le ge go le bjale, di dutše di šoma gabotse, ka thekgo ya khwetšogape ya mošomo le megolo.

SARS e ikemišeditše go thatafaletša le go lefiša balefela motšhelo ditefišo tša godimo kudu bao ba dirago ka boomo go se obamele boitlamo bja bona. Obamelolo ya ditseno yeo e šireleditšwego go tšwa go ditiragalo tše di tsepeletšwego le maitekelo a SARS di fihleletše puno ya R260.5 billion ka ngwaga wa ditšhelete wa 2023/24, yeo ebilego R53.0 billion goba 25.5% go fetiša ngwaga wa go feta. Ka la 14 Agosetose 2024, palomoka ya boleng bja kgwebo yeo e nolofaditšwego ke SARS ya ngwaga wa ditšhelete wa 2023/24 e bile R3.93 trillion, R21.9 billion goba koketšo ya 0.6% go ngwaga wo o fetilego.

Dintlha tše bohlokwa tša Dipalopalo tša Motšhelo tša 2024 ke tše:

- Kgaolo ya 1 ya phatlalatšo ye e laetša gore Palomoka ya Ditseno tša Motšhelo tšeo di kolekilwego ke SARS di oketšegile go tloga ka R1 355.8 billion ka 2019/20 go ya go R1 740.9 billion ka 2023/24, ya oketšega ka pedifatšo ya tekanyo ya ngwaga ka ngwaga ya (CAGR) 6.4% mo sebakeng se. Ye e bile tekanyo ya godimo kudu ya 6.1% yeo e fihleletšwego ka sebaka sa go tloga ka 2015/16 go fihla ka 2019/20.
- Kgaolo ya 2 ya phatlalatšo, data e laetša gore go fihla ka la 31 Matšhe 2023, retšistara ya PIT e godile ngwaga ka ngwaga ka 4.5% go ya go batho ka noši ba 25.9 million (gape le katološo ya 4.3% go ya go 27.1 million mafelelong a Matšhe 2024). Palo ya batho ka noši bao ba bego ba holofetšwe go romela dipušetšo tša motšhelo wa letseno e be e le 7.6 million bakeng sa ngwaga

wa motšhelo wa 2023. PIT, tikologofase, dipalopalo tša batho, le tshekatsheko enngwe ya ditekolo tša balefela motšhelo bao ba lekotšwego ka la 9 Setemere 2024 bakeng sa ngwaga wa motšhelo wa 2023 e laetša gore:

- 2 361 099 (35.5%) ya balefela motšhelo e be e ngwadišitšwe ka Gauteng;
 - 855 274 (36.2%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego ba dutše ka Johannesburg Metro gomme ba tšheledišitšwe go ya ka letseno la motšhelo la go lekanela la R484 672.
 - 1 775 779 (26.7%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego be ba na le mengwaga ya go tloga ka ye 35 go ya go ye 44.
 - 3 495 942 (52.6%) ya balefela motšhelo bao ba lekotšwego e be ele banna; 3 148 808 (47.4%) e be e le basadi.
 - Balefela motšhelo bao ba lekotšwego ba bile le tekanyo ya letseno la go tšhelelwa la R2.3 trillion le maikarabelo a tefelo ya motšhelo ya R499.9 billion. Tekanyo ya bona ya kabo ya motšhelo e be e le 21.3% go bapetšwa le 21.5% ngwageng wa go feta wa motšhelo.
- Dipalopalo tša CIT ka go Kgaolo ya 3 di laetša gore, go tšwa go palo ya dikhamphane tše 1 166 692 tše di lekotšwego go fihla ka la 31 Agosetose 2024 bakeng sa ngwaga wa motšhelo wa 2022, 20.7% e tsebišitše letseno la motšhelo le le botse, batho ba 54.6% ba bile le letseno la go tšhelelwa la go lekana le lefela, gomme 24,7% yeo e šetšego e laeditše pego ya tahlegelo ya tekolo. Go dikhamphani tše di lekotšwego, dikhamphani tše dikgolo palo ya 549 (0.2% ya dikhamphani e bile le letseno la go tšhelelwa le le botse) di bile le letseno la go tšhelelwa la go feta R200 million gomme di bile le maikarabelo a 66.5% ya CIT yeo e lekotšwego. Bonamoleli bja ditšhelete, inšorense, dithekišo tša dintlo le sektara ya ditirelo tša kgwebo di dirile kabelo ya 266 262 (22.8%) ka dikhamphani tše di lekotšwego gomme di bile le maikarabelo go 32.8% ya CIT yeo e lekotšwego, gomme e dirile dikabelo tše dintši go feta disektara ka moka.
 - Kgaolo ya 4 e laetša gore ka 2023/24, go palo ya 488 118 ya barekiši ba VAT bao ba rekišago, 80.9% e be e le dikhamphane le dikoporasi tša go tswalelwa. Barekiši ba ba abetše 93.2% go ditefelo tša VAT ya Selegae gomme e ba amogetše 92.2% ya ditefelamorago tša VAT. Le ge e le gore batho ka noši

(borakgwebo ka noši) ba dirile 11.7% ya barekiši ba VAT, ba dirile dikabelo tša 1.7% tša ditefelo tša VAT ya Selegae gomme ba amogetše 0,7% ya ditefelamorago tša VAT.

- Bjale ka ge go hlalositšwe ka go Kgaolo ya 5, VAT ya Tlišogae le Makgetho a Khasetomo e dirile 15.2% le 4.1% ya Palomoka ya Ditseno tša Motšhelo ya ngwaga, ka tatelano. Ka kakaretšo, methopo ye ya ditseno e dirile 19.3% ya Palomoka ya Ditseno tša Motšhelo, yeo e bilego godimo ka palogare ya 17.7% yeo e fihleletšwego go feta mengwaga ye mehlano yeo e fetilego ya ditšhelete. Bakeng sa ngwaga wa ditšhelete wa 2023/24:
 - VAT ya tlišogae e kolekilwe go tšwa go tlišogae ya Metšhene le Dielektroniki (28.9% go bapetšwa le 26.4% ka 22/23); Ditšweletšwa tša Dikhemikhale (12.2% go bapetšwa le 13.8% ka 22/23); le Difatanaga, Difofane, le Dikepe (10.6% go bapetšwa le 11.2% ka 22/23). VAT ya Tlišogae go tšwa go disektara tša godimo tše tharo tša kabelo ya ekonomi e dirile palomoka ya 87.1% (87.7% ka 22/23), e lego *Wholesale and Retail Trade, Catering and Accommodation sector (Tertiary)* ka 39.6%, ya latelwa ke sektara ya Manufacturing (Secondary) ka 30.8% le *Financial Intermediation, Insurance, Real-Estate and Business Services (Tertiary)* ka (18.5% go bapetšwa le 18.6% ka 22/23).
 - Dikarolo tše dikgolo tša dikabelo tša Makgetho a Dikhasetomo e be e le Difatanaga, Difofane le Dikepe (26.1% go bapetšwa le 29.0% ka 22/23); Dilogwa le Diaparo (15.9%, go swana le ka 22/23); Metšhene le Dielektroniki (13.1% go bapetšwa le 12.3% ka 22/23), gammogo le Dijo, Dinotagi le Motsoko (13.0% go bapetšwa le 13.4% ka 22/23)
- Ka sephetho, Kgaolo ya 6 e šomana le metšhelo e mengwe le dikoleka, tše bjale ka Motšhelo wa Poelo ya Matlotlo (CGT), Makgetho a Phetišo, Mašokotšo a Ditlabelo tša Dimenerale le Petroleamo (MPRR), Ditefo tša (SACU) le ditefelo tša ditefelamorago tša Disele.
 - Ditefelo tša MPRR ka ditlhomolo e godile ka maatla ka R9.4 billion (36.9%) go tloga ka R25.3 billion ka 2022/23 go ya go R16.0 billion ka 2023/24 ka lebaka la go rapama kudu ga ditheko, kudu tša sehlopha sa dimetale tša platinamo (PGMs) le malahla. Phokotšego ye e be e se šoro

gakaalo go lebogwa kaonafalo ya ditheko tša gauta le borale bja ditšhipi, tšeo di fokoditšego theogo ya ditefelo tša MPRR.

- Mabapi le dipeakanyo tša SACU, Afrika Borwa e abetše palomoka ya 97.5% go *Customs Revenue Pool* ka 2023/24, go bapetšwa le 97.4% ka 2022/23. Se se ka ba se diregile ka lebaka la Tumelelano ya SACU, fao makgetho a khasetomo le motšhelophahlogae go tšwa go ditlišogae go ya dileteng e kolekiwago lefelong la pele la go tsena. Mo mabakeng a mantši, Afrika Borwa ke ntlha ya pele ya go tsena ya dinaga mabapi tša maloko. Dikabo tše di amogetšwego ke Afrika Borwa ka 2023/24 di dirile R79.7 billion (R34.4 billion ngwageng wa go feta), ya go lekana le 50.0% ya R159.5 billion ya palomoka ya dikoleka tša ditseno tšeo di abetšwego ngwaga wa go feta tša *revenue pool* (44.1% ya R78.1 billion ya ngwaga wa go feta). Karolo ya Botswana, Eswatini (yeo kgale e bego e bitšwa Swaziland), Lesotho le Namibia (gantši e bitšwa BELN) e dirile R79.8 billion (50.0%).

Ditokumente tša Dipalopalo tša Motšhelo tša 2024 di hwetšagala go wepsaete ya SARS le Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba go www.sars.gov.za. le www.treasury.gov.za.

SARS le Kgoro ya Matlotlo a Setšhaba ba amogela ditshwayotshwayo le ditšhišinyo go tšwa go setšhaba. Ka kgopelo di romele ka imeile go taxstatistics@sars.gov.za.

Go hwetša letlakala le ka dipolelo tša go fapana, kgotla go dikgokanyo tše di latelago motlase:

- IsiZulu
- Sesotho
- Afrikaans
- Sepedi
- Xitsonga

SEPHETHO